...бүхы оронуудай пролетариудар, нэгэдэгты!

...ят-Монголой ҮНЭН

...й Обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган

...43) 1941 оной октябриин 10. пятница СЭН 15 МҮНГЭН

Мүнөөдэрэй номерто:

1-дэхи НЮУРТА

Хоёрзуутанай хүдэлөөн (түрүү бэшэг)

СОВЕТСКЭ ИНФОРМБЮРОҺОО

Республикын аймагуудта

2-дохи НЮУРТА

Анцелович.—Балтийска морягууд доботолжо ябанад.

Немецкэ ба финскэ солдадууд армиһаа тэрьедэжэ байна.

Вторушин.—Түргэн барилга.

С. Танхасаев.—Ажалай фронт дээрэ.

П. Шантанов.—Калининай нэрэмжэтэ колхоз үбэлжэлгэдэ бэлэн

Ерженин.—Малшадай оролдолго.

Ц. Цыденов. — Уялгануудаа үлүүлэн дүүргэнэ.

3-дахи НЮУРТА

В. Катаев.—Фронтһоо ябаһан солдат (ньесэһээ отрывок).

Д. Дамдинов.—Хороор харюусая

Ц. Зарбуев.—Ленинскэ комсомол.

Ц. Галсанов.—Бурят-Монголой залуушуудта.

В. Воронков.—Дайсанда үхэл.

Д. Мадасон.—Һэргэг ябаһ.

4-дэхи НЮУРТА

Гадаадын корреспондентнүүдэй. ээлжээтэ пресс-конференция дээрэ.

Чешскэ арадуудта хандаһан нюуса чешскэ радиостанциин хандалга.

Англо-германска дайн.

Элдэб һонинуд.

...ерзуутанай хүдэлөөн

...фашизмда эсэргүү... манай бүхы арадые... бодхоогоо. Советскэ ...нэгэ хубинь гартаа ...ахэ ороноо хамгаална, ...—тылдэ хүдэлмэри... самоледууд, һомо ...бүтээнэ; баһа бое... эбсэргүүдые бэлэдхэ... ...абана, металл хай... хүрэ...на ба бүхы ...фронтдо туһална.

...оо хамгаалха дайнай ...най фабрикануу ба ... харилсаан, хүдөө ...мүрысөөн улам улам ...лэржэ,—энэ хадаа ...мянгаад геройнуу... ...на. Энэ мүрысөөн мүн ...й хүдэлөөс үргүүлһан ...өнь үдэрһөө үдэртэ ...ритьн удхатай боло...

...дэлмэришэд болбол ...эриин нормые юрэ ...ргэлгээр хизаарлана ...р мүнөө үедэ сэрэгэй ...ргалгые саг үргэлжэ ...эгтэйе. үнгэрэгшэ ...үйлалтаар хизаарла... ...үй байһаниие һайн ...р хүнэй түлөө, гурбан ...хүдэлмэрилхэ гээшэ ...ын стахановецуудай ...б.

...най хүдэлөөн болбол ...хамгаалха дайнай ...нангаяа үргэнөөр ...Мүнөө, хэдэн арбаад ...ветскэ патриодуу... ...героическаар туһалан, ...нормонуудые үдэр бү... ...процент ба үшөө ...ргар гүйсэдхэдэг бай...

...шадрай бассейндэ ...хоёр—хоёр нормо ...хүдэлмэришэдтэй бү... ...уд ба бригадануу ...скэ политграфическа ...комолец нүхэр Гусев ...ондада сменэ соогоо ...гүйсэдхэдэг ба нүхэр ...нормоёо 300—350 ...йсэдхэнэ. «Бугуруслан... ...үрэмдэлгын солото ...хэр Зенков гэгшын ...рынгаа даалгабариие ...гаран процент гүй... ...йха юм.

...д жэшээнүүд тон олон. ...най хүдэлөөн хадаа ...дээдэ жэшээнүүдэй ...э. Энэ болбол ажалай ...саашадань ургуулхын. ...гаргалгые ехэдхэхын ...аргэнүүдые үзүүлнэ. ...нэр энэ хүдэлөөс тол... ...ниие үдэрһөө үдэртэ ...ба ажалша олонии... ...энэ хүдэлөөнэй үргэ... ...эрхэбайдалые хан... ...ын шухала зорилготой

...тнай хүдэлөөс улам ...лэлгэрүүлэн. түрүү... ...дэлмэриин дүй дүршэ... ...олониитын шанартай ...ертэй. Хоёрзуутанай ...зорюулһан үйлэдбэ... ...нүүдые таталга. тэдэ... ...дүршэлые хүдэлмэри... ...бүридэнь ба бүлөөө... ...лсуулга. тэдэнэрэй ...ые хөблэлдэ үргэнөөр ...энэ бүгэдэ стаханово... ...дүршэлые олониитын ...рүүлхын түлөө хэрэг... ...той байна.

...цуу болохо хоёр ...уд хүдэлөөнэй саашан... ...үйлэдбэриин коман... ...жлээд ехээр дулдыдаха ...руутаадаа юугээр ту... ...лбэ гэхэдэ. түхеэрэлтэ... ...д гуримтай ба эмхитэй ...хүдэлмэришэдые шуха... ...дээр. түүхэй эд хэрэг ...хүүу болбосоруулгда... ...эр хэрэгтэй сагтань ...дал болоно. Инженер... ...хнигуу болбол хүдэл... ажалай бүтээсэ дээшэ... лүүлгэдэнь, түүхэй эд материалай арбидалта туйлалгадань туһалха, техникын үгэжэ шадаха бүхы ашагые абаха ёһотой. Инженернүүд ба технигүүд болбол стахановецууд ба ударнигуудай һонирхолтой шэнэ шэнэ һанаашалгануудые ба үүсхэлнүүдые саг хаһа соонь оншолон абаха ушартай. Продукциин шанарые һайжаруулан. өөрынь үнэ сэнгые доошоруулха ябадалда, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ба юрэ үйлэдбэридэ ашаг туһа хүргэхэ тиимэ элдэб шэнэ зохёол үүсхэлнүүдые техническэ ёһоор болбосоруулха ба тэрэнээ эсэстэнь хүргэхэ ябадалдань тэдэнэртэ туһалха ёһотой.

Дайнай дашарамда үйлэдбэриин үсөөн бэшэ тооной эрхим дүршэлтэд фронтдо ошоһон байна. Станогуудта ба агрегадуудта тэдэнэй хүдэлжэ байһан һуурние шэнэ кадрнууд эзэлбэ. Тэдэнэртэ хүтэлбэри ба туһаламжа хэрэгтэй. Техникэ шудалалгадань шэнэ кадрнуудта туһалха ба һургаха ябадал богонихон саг соо тэдэнэрэй стахановецууд болохо ябадалдань туһалалга—энэ хадаа үйлэдбэриин командирнуудай түрүүшын эзлжээнэй зорилго мүн. Стахановецууд-хоёрзуутанай урда мүн энэ зорилго байна.

Воронеж городой предприятинуудай хоёрзуутанай зүблөөн дээрэ Дзержинскын нэрэмжэтэ заводой стахановец нүхэр Елецкий гэгшэ нигэжэ хэлэһэн байна: «Минии хоёр аханар фронт дээрэ. Тэдэ буу барин. би стахановска ажалаар—бидэнэр фашистска бандидуудта харюу сохилто үгэжэ байнабди. Би сменэ соо 3—5 нормо гүйсэдхэнэб. Намтай зэргэлээд хүдэлмэрилжэ байгаа нүхэд Иванов ба Алексеев гэгшэд урдань ороидоо нэгэ нормо гүйсэдхэдэг байгаа һэн. Би тэдэнэртэ туһалхадамни, мүнөө тэдэнэр хоёр — хоёр нормо гүйсэдхэдэг болоо».

Зарим предприятинуудай хүдэлмэришэдэй мэдээжэ хубинь нормонуудэа дүүргэдэггүй байһан бариитые обёорогүй гараха болоо һаа алдуу болоно. Энэ хадаа шэнэ түхэлэй продукциинуудые түрүүшынхеэ гаргажа байһан үйлэдбэринүүд дээрэ нэн түрүүлэн харагдана. Иимэ продукци гаргалгые шудалалгада мэдээжэ болзор хэрэгтэй байһаниинь эли. Гэбэшье дайнай оршом байдалые хараада абажа энэ болзорые тон богонидхохо ёһотойбди.

Ажалай бүтээсын асуудалнууд болбол ажахынхидай. партийна, профсоюзна организацинуудай гол анхаралда байха ёһотой. Завод гү, али фабрика дээрэ нормаёо дүүргэдэггүй гансаханшье хүдэлмэришэнэй байһан ушарта һанаагаа амаржа болохогүй. Гээгдэжэ ябаһан хүдэлмэришэдые түрүүшүүлэй зэргэдэ татан гаргалга хадаа стахановецууд ба ударнигуудай зэргые үргэдхэн, хоёрзуутанай тоое олошоруулха хэрэг болоно.

Хоёрзуутанай хүдэлөөе үргэнөөр дэлгэрүүлэн. бүгэдэниитын шанартай болгохо эрхэбайдал манайда хүсэд бии байна. Манай ороной баатарлиг хүдэлмэришэн анги ажал хүдэлмэридэ шударгуу эршэмые хододоо харуулан ябаа һэн. Манай сроидо хара аюулай тохёолдоод байһан мүнөө үедэ энэ шударгуу ябадал болбол хэдэн дахин арбидхагдаа. Үйлэдбэриин хүтэлбэришэд. манай партийна, профсоюзна, комсомольско организацинуу болбол дайнай үеын стахановецуудай үүсхэлые ёһотоор толгойлжо, гитлеровскэ бузар нюхэсуудые үй бута сохилгодо шуханлын шухала продукци гаргалгые бүхы хэмжээгээрнь ехэдхэхые туйлахын түлөө бүхы хүсэеэ эмхилэн ябуулха үялгатай.

(«Правдын» түрүү бэшэгһээ).

...рмиин Агаарай-Сэрэгэй хүсэнүүдэй начальст... ба рядовой составые СССР-эй орденуудаар шагналга

...ө эзэмдэгшэдтэй тэмсэлэй фронт дээрэ командованиин ...даабаринуудые жэшээтээр дүүргэхэ зуураа шэн зориг ...алга гаргаһанайнгаа түлөө СССР-эй Верховно Советэй ...й Указаар Улаан Армиин Агаарай-Сэрэгэй хүсэнүүдэй ...рөөн ба рядовой составай бүлэг нюурнууд шагнагдаба:

...нэй орденоор — 6 хүн,

...н **Тугай** орденоор — 61 хүн,

...**Одоной** орденоор — 32 хүн. (ТАСС).

Советскэ Информбюроһоо

ОКТЯБРИИН 7-ой ҮДЭШЫН МЭДЭЭСЭЛ

Октябриин 7-ой туршада манай сэрэгүүд дайсанда эсэргүүсэһэн үсэд шанта байлдаануудые бүхы фронт дээрэ ябуулба. Вяземска ба Брянска зүгүүдтэ илангаяа үсэд шанга байлдаанууд болобо.

Октябриин 5-да агаарай байлдаануудта дайсанай 42 самолет унагаагдаба. Малайхин 27 самоледоо гээбэ.

7 мянган тонно уһа түрихэ хэмжээнэй немецкэ ашаанай нэгэ пароход Баренцова далай дээрэ шэнгээгдэһэн байна.

* * *

Баруун урда зүгэй фронтын участогуудай нэгэндэ манай авиаци немецкэ 64 танк ба бронемашина, ябган сэрэгүүдые ба сэрэгэй ашаа тээжэ ябаһан 130 автомашина. 2 үхэр буу. бензинтэй хэдэн цистерные үгы хэһэн байна.

* * *

Одессые героическаар хамгаалагшад болбол 2 удэр соо үргэлжэ үсэд шанга байлдаанние ябуулжа румыно-немецкэ сэрэгүүдтэ нилээд ехэ хоролто үзүүлһэн байна. Румынска ябган сэрэгүүдэй 2 шахуу батальон ба немецкэ 27-дохи дивизиин ябган сэрэгэй 75-дахи полк бута хяа сохигдобо. Элдэб калибрын 49 үхэр буу. 25 пулемет. нилээд олон миномет ба нилээд ехэ һомо хэрэгсэл дайсанһаа буляан абтаба.

Ленинградта орохо замуудые хамгаалжа байгаа манай авиаци болбол дайсанай сэрэгүүдэй бөөгнэрэлгэнүүдтэ сохилтонуудые хэхэ ябуулганууда үргэлжэлһөөр. Манай нэгэ бүлэг самоледууд дайсанай нилээд ехэ колонные добтолжо 51 автомашина. зенитнэ артиллери ба хүндэ үхэр буунуудай батарейн 15 точкые үгы хэбэ. Нэгэ өндөо бүлэг самоледуудная ехэ амжалтатай добтолго хэжэ 5 немецкэ бронемашина, 15 автомобиль, 2 батарей ба зенитнэ артиллериин 6 точкые мүн лэ үгы хэһэн байна. Манай летчигууд мотоколонно хамгаалха гэжэ ороидоһон немецкэ истребительнүүдтэй туладжа 7 «Мессершмитт—109» гэжэ самоледуудые унагаһан байха юм.

* * *

Ленинградска областиин нэгэ районой Осоавиахимай советэй түрүүлэгшэ нүхэр П. гэгшын командалга доро ябадаг партизанска отряд болбол фашистнуудай ара талада 500 гаран километр ябажа дайсанда айхабтар ехэ хоролто үзүүлһэн байна. Тэдэ партизануу хадаа авиабомбо. снаряд ба бэшэшье ондоо һомо хэрэгсэлнүүдые хадагалһан нэгэ склад тэһэ татаһан, 6 немецкэ велосипедистые алаһан ба оперативна документнүүдые абажа ябаһан нэгэ немецкэ офицерые амидыгаар барижа абаһан байна.

Нэгэ бүлэг партизануу фронт тээшэ ошоһон харгын хажуда нуугдаа нуугдаа 5 фашисттай 2 автомашиные үгы хэбэ. Мүн тэрэ отрядэй нэгэ ондоо бүлэг боецүүд газардаха болтай болжо бууһан нэгэ «Мессершмиттые» олжо летчигуудыень алаад. самоледыень шатаажархиһан байна.

* * *

Айхабтар хатуу шанга цензурын байбашье. сагаан финнүүдэй армиин туйлай ехэ хоролтонууд тухай мэдээнүүд финскэ арадта дуулдажа байха юм. Сагаан финскэ солдадуудай түрэлхидтөө ба танилнуудтаа бэшэһэн бэшэгүүд соohоо зарим зүйлнүүдыень эндэ элирүүлэн харуулаа. «Ехэ гайхалтайгаар баемши абарагдаа. Взвод соомнай миниг 9 солдат амиды үлөө. Минии үхэхэ эзлжээн хэзээ ерэхэ юм ааб даа?»,—гэжэ солдат Питкянин ахадаа бэшэнэ. «Манай часть соо айхабтар олон солдадууд алуулһан бэ шархатаһан байна. Хуушан нүхэдһөөмни нэгэнишишье үлөөгүй».—гэжэ Ленинградай дэргэдэ алуулһан капрал Альио Руут гэгшэ алуулхынгаа урда тээхэнэ нютаг тээшээ бэшэһэн байна. «Манай батальон соо түрүүн байһан составһаа миин хахадынь үлөнхэй. Нүгөө нэгэ батальондо батальонно командирынь 6 дахин һэлгэбэ. дүрбэниинь алуулаа, нэгэниинь шархатаа. 6-дахинь үбшэнэй шалтагаанһаа сүлөөлэгдэһэн байна. Олон солдадууд Советскэ Союзай урдаһаа дайлалдаха дурагүй. Финскэ арад болбол гитлеровскэ дээрмэшэдэй толгойлогшодой баалажа үүсхүүлһэн хушэр хүндэ энэ дайнһаа ехээр эсэшэнхэй,—гэжэ пленде ороһон капрал Ляре гэдэг мүшхэлтэеэ үгэхэлөө мэдүүлһэн байна.

Финскэ солдадуудшье ехэ үйдхартай бэшэгүүдые тылһээ абажа байдат. «Һаяхан манай эндэ нэгэ солдадые саазалаа. Нэгэ бүлэг резервистнүүдые фронт ябуулха гэжэ байхадань тэрэ солдат обооxой соо хоргодоһон байгаа бэлэй. Һүүлдэнь оложо мүшхэхэдэнь яабашье фронт онюхогүйб гэжэ мэдүүлһэн байгаа.»—гэжэ Микитало солдадай эхэ бэшэһэн байна. «Шинии эрижэ бэшэһэн юумэнүүдые посылка болгожо элигээхэ гэбэшье, эндэмнай юушье худалдажа абахын аргагүй. Магазинууд хоohон.»—гэжэ солдат Хаймо гэгшыи түрэлхид бэшэһэн байна. «Минии олзо тоншье багахан. Үбэл дүтэлжэ байна гэжэ һанахадаа досоомни барына. Саашадаа юун болохо гээшэб даа?»,—гэжэ солдат Арттио гэгшын һамгая Хельсинкиһээ гомодон бэшэнэ.

* * *

Советскэ түмэрзамайхид үбэлые уттажа ехэ эршаэмтэйгээр бэлэдхэл хэжэ байна. Депо. станци. вагонно участогуудта. харгын ба хэлхеэ холбооной дистанциинуудта гэр байрануудые. харгынуудые. стрелкэнүүдые заһабарилжа. шухала инструмент ба материалнуудые бэлэдхэжэ байна. Түмэр харгын транспортын олон предприятинуудта үбэлые уттахэ хүдэлмэринүүд сүм гүйсэдхэгдэнхэй. Үбэлэй эрхэ байдал соо хүдэлмэрилхэ хэрэгтэ бэлэн байна гэһэн паспортнууд тэдэнэртэ үгтэнхэй. Пензинскэ түмэр харгын Ртищево депогой машинист лунинецууд: нүхэд Ершов, Балбанов, Девятов. Белоусов, Красновский, Макеев гэгшэд хүдэлмэриһөө сүлөө саггаа паровозуудаа дулаалһан ба заһабарилһан байна. Московско — Донбасска түмэр харгын Каширска дистанциин путеецүүд болбол саһа тогтоохо харшануудые ба гадаһанууде бэлэдхэнхэй. Тэдэнэй һамгад харгы шадарай гэр байрануудые заһабарилһан ба саггаадаһан байна.

ОКТЯБРИИН 8-ай ҮГЛӨӨНЭЙ МЭДЭЭСЭЛ

Октябриин 7-ой һүниин туршада манай сэрэгүүд болбол дайсанда эсэргүү байлдаануудые бүхы фронт дээрэ ябуулһан ба илангаяа Вяземска, Брянска зүгүүдтэ хатуу шанга байлдаануудые ябуулба.

* * *

Фронтын баруун зүгэй участогуудай нэгэн дээрэ манай авиаци болбол дайсанай 15 танк, һомо хэрэгсэл тээжэ ябаһан 20 автомашина үгы хэһэн байна.

Энэ зүгэй нүгөөдэ участок дээрэнь манай авиаци дайсанай 12 танк, ябган сэрэг тээжэ ябаһан 24 автомашина үгы хэбэ.

* * *

Фронтын Баруун-Хойто зүгэй участогуудай нэгэн дээрэ дайлалдажа байгаа нүхэр Морозовой часть болбол байлдаануудай нэгэндэ немецкэ 400 тухай солдат ба офицерые үгы хэһэн ба 18 ДЗОТ, 17 пулемет, 23 миномет, 1 ехэ буу үгы хэбэ.

* * *

Фронтын Баруун- Урда зүгтэ дайлалдажа байгаа манай бүлэг самоледууд дайсанай мотомеханизированнэ колоннодо гэнтын добтолго хэжэ, немецкэ солдадуудые тээжэ ябаһан 35 автомашина, 3 бронемашина, хэдэн ехэ үхэр буунууд ба батальон шахуу фашистска ябган сэрэгые үгы хэһэн байна. Манай самоледуудай нүгөө бүлэгынь рото шахуу немецкэ ябган сэрэгые, 4 танк ба олон тооной мотоцикледүүдые хяа хамха сохибо.

* * *

Хоёр үдэрэй турша соо Балтиин флодой авиациин частьнууд болбол немецкэ 6 самолет, 20 танк, 3 бронемашина, сэрэгүүдые тээжэ ябаһан 136 автомашина, 10 автоцистернэ, элдэб калибрын 32 үхэр буу, 27 пулеметно тодхуурние ба зенитнэ 30 автомадые үй бута сохиһон байна. Хойто флодой авиаци болбол манай сэрэгэй объектнүүдэй нэгые атакалхын һэдэлгэ хэжэ ябаһан немецкэ 5 самоледые унагааба.

* * *

Фронтын Баруун-Хойто зүгэй немецүүдээр эзэлэгдэһэн районуудай нэгэндэ нүхэр Е. гэгшын командалдаг партизанска отряд 2 һарын турша соо амжалтатайгаар дайлалдажа байна. Партизанууд болбол дайсанай автомашинануд, немецкэ бүлэг солдадуудта зоримгой добтолгонуудые хэнэ, хүүргэнүүдые тэһэлнэ. дайсанай ашаануудые буляан абана, мүн телефонно-телеграфна холбооe һандаргадаг байна. ...н ой соогуур гараһан харгы дэ... партизанууд болбол 2 автомашина үгы хэһэн ба эндэ болоһон байлдаанда немецкэ 40 солдадые алаһан байна. Фашистнуудай хоножо байһан деревнидэ һүни гэнтын добтолго хэхэ үедэ партизанска отрядай боецүүд болбол байлдаанда 20 солдадые алаһан ба ашаанай автомашиные галдаһан байгаа. Үглөөдэрынь партизанууд болбол үшөө немецкэ 20 солдадые алаһан байна.

Зэргэлжэ байгаа райондонь дайлалдажа байһан нүхэр К. гэгшын командалдаг партизанска отряд болбол һаяхан дайсанай батарейдэ добтолжо, фашистска 25 артиллеристые алаһан, немецкэ бронеавтомобиль ба хүнгэн автомашиные үгы хэһэн байна.

* * *

Одесса шадар ябуулгань урагшагүйдэжэ, тиимэһээ үй бута сохигдоһон румынска ябган сэрэгэй 13-дахи дивизиин командир генерал Росин гэгшэ тон ехээр сүхэрбэ. Энээнэй дашарамда, тэрэ болбол «байлдаанай газар дээрэхи ябуулганууд тухай ажаглал» гэһэн гаршагтай приказ сентябриин 12-то гаргаһан байна. Одессын баатарлиг хамгаалагшадаар үй бута сохигдоһон дивизиин командир румынска генерал хадаа советскэ морягууд, ябган сэрэгүүд, артиллеристнүүд дайшалхы эрхим һургаал шадабаритай ба юрэ буса баатарлигаар тулалдана гэжэ, мэдэрхэ баатай болоо. «Дайсан бүхы газарые тон һайнаар хэрэглэжэ, эрхимээр эмхидхэнэ;—дайсан болбол гүнзэгы окоп соо хоргодожо шадана, өөрынгөө байһан газарые, буудалгын позициие таарамжатайгаар далдалан нюужа шадана. Юрэ нюдөөрөө тэдэнэрые хаража олохо аргагүй. Дайсан хадаа миномедуудые ехэ амжалтатайгаар хэрэглэнэ. Ехэ үхэр буунуудые үргэнөөр хэрэглэжэ, тэрээгээрээ тон мэргэнээр буудана»,—гэжэ генерал Росин бэшэнэ.

Тэрэ генерал болбол өөрынгөө һанги бута һүрэһэн дивизиин солдадууд тухай тон ондоогоор бэшэнэ. Тэрэ болбол манай солдадууд «өөрынгөө уялгада үнэн сэхэ бэшээр хандана» ба байлдаанһаа зугадана гэжэ гашуудалтайгаар мэдэрнэ. Приказ дээрэһээ мэдэхэдэ, тэрэ генерал өөрөө нимэнүүд барилтануудые ажаглаһан байна: «Нэгэ солдат багаар ш а р х а т а а. Гэбэшье х о ё р солдат өөһэдынгөө үүсхэлээр тэрээниие үдэшэхын түлөө гүйлдэн ошобо. Үдэшэгшэд болбол байлдаанай дүүрэһэн хойно өөрынгөө һуурида бусажа ерэдэг заншалтай болонхой. Энэ шалтагаанаар байлдаанай түлөө дунда зарим ротонуудта 30-һаа дээшэ бэшэ солдат үлэһэн ушарнуудшье бии байна». Саашадаа тэрэ генерал болбол өөрынгөө солдадуудые ородой миномедуудай буудалгаһаа ехээр айдаг байһанайнь түлөө хараана. Мэгдэл зугадалгатай тэмсэхын түлөө взвод бүхэнэй арадань тусхай хүн ябаха ёһотой ба тэрэнь болбол зугадагшадые буудан алаха ушартай гэжэ генерал уридшалан һануулна. Ротонуудта, батальонуудта пулемедуудаар зэбсэглэгдэһэн тусхай полицейскэ хаалтын отрядууд генералай захиралтаар бии болгогдоо. Гэбэшье, генералай энэ бүхы шэнэ ябуулганууд туһалаагүй. 13-дахи дивизи болбол шэнэ хүсэнүүдые абажа дахин эмхидхэгдэһэнэйгээ һүүлээр баһа лэ үй бута сохигдоһон байна.

УЛААН АРМИИН ДЭЭДЭ НАЧАЛЬСТВУЮЩИ СОСТАВАЙ НЮУРНУУДТА СЭРЭГЭЙ НЭРЭЭЭРГЭНҮҮДЫЕ ОЛГОХО ТУХАЙ

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Советэй тогтоол

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Советэй **тогтоохонь:**

Улаан Армиин дээдэ начальствующи составай нюурнуудта СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1940 оной майн 7-ой Указаар байгуулагдаһан сэрэгэй нэрэээр гэнүүдые олгохо:

ГЕНЕРАЛ-МАЙОРОЙ НЭРЭЭЭРГЫЕ

БАРАНОВ Алексей Михайловичта
БОНДАРЕВ Андрей Леонтьевичто
ГОНЧАРОВ Афанасий Дмитриевичтэ
ГОРОДЕЦКИЙ Николай Васильевичта
ГУДКОВ Дмитрий Ивановичта
МАКСИМОВ Александр Михайловичта
МАЛИНИН Михаил Сергеевичтэ
МАЛЫШКИН Василий Федоровичто
МАМОНОВ Степан Кирилловичтэ
ОЗЕРОВ Федор Петровичто
ПЕРН Лембит Абрамовичта
СЕМЕНОВ Василий Александровичта
СИМОНЯК Николай Павловичта
ЩЕКОТСКИЙ Федор Михайловичта

АРТИЛЛЕРИИН ГЕНЕРАЛ-МАЙОРОЙ НЭРЭЭЭРГЫЕ

ПОЧИТАЛИН Георгий Ивановичта
ХЛЕБНИКОВ Николай Михайловичта.

ТАНКОВА СЭРЭГҮҮДЭЙ ГЕНЕРАЛ-МАЙОРОЙ НЭРЭЭЭРГЫЕ

КОТЛЯРОВ Александр Андреевичтэ.

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Советэй Түрүүлэгшэ И. СТАЛИН.

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Советэй Хэрэгүүдые Эрхилэгшэ Я. ЧАДАЕВ.

Москва, Кремль.
1941 оной октябриин 7.

Улаан Армиядаа дулаан хубсаһаар хангая!

Республикын аймагуудта

Манай республикын ажалшад болбол эхэ оронойнгоо түлөө эрэлхэгээр тэмсэжэ ябаа алдарта блатарнуудтаа дулаан хубсаһа бэлэглэхэ туһай түрүү хүнүүдэй гайхамшаг үүсхэлые хүндэтэйгөөр хүлеэн абажа үбэлэй хубсаһа бэлэглэн үргэлжэлһөөр.

Октябриин 1-эй удэр Закаменай аймагай складые даагша нүхэр Цыбиков гэгшэ аймагайнгаа эмэгтэй ба эрэгтэй хүдэлмэришэд, колхознигуу. албахаагшад, һуратшад, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдһээ ороһон тон олон хубсаһа республиканска центральна складта тушааба. Тушаалһан хубсаһанайнь дунда 400 шахуу паар валенка, 500 гаран хониной арһан, 100 шахуу килограмм ноohон. хэдэн зуугаад паар бээлэй, баарья. хубэнтэй куртка. үмдэн. самса, простыня гэхэ мэтэ бии. Гадна, дулаан хубсаһа худалдан абахын түлөө суглуулһан 30 гаран мянган түхэриг тушаагаа.

Мүн. һаяын үдэрнүүдтэ 300 гаран паар валенка, 400 шахуу дулаан дотор хубсаһан. дэгэл. даха гэхэ мэтэнүүд түс аймагай складта тушаагданхэй.

Улаанармеецүүдтэ зорюулагдаһан дулаан хубсаһа уралан оёлгодо ба бэлэглэлгэдэ аймагай центрын хүдэлмэришэд ба албахаагшадай гэрэй эзэн эхэнэрнүүд тон эдибхитэйгээр хабаадалсанад. Гэрэй эзэн эхэнэр нүхэр Раднаева—шэнэ свитер, хажабшатай малгай. арһан бээлэй. ноohон оймһо оёод бэлэглэһэн байна. Мүн. гэрэй эзэн нүхэр Жаркова хубэнтэй куртка. ноohон оймһо оёжо бэлэглээ. Гадна. нүхэр Жаркова дулаан оройлто. нюурай пулаад. хоёр мылэ ба одеколон үгэбэ. Тэрэшэлэн. гэрэй эзэн эхэнэрнүүд нүхэд Бадмаева. Попова түс тустаа нэгэ нэгэ хубэнтэй үмдэ ба хониной арһа. телогрейкэ. валенка, свитер. полотенцэ бэлэглэһэн байна.

* * *

Октябриин 2-ой мэдээгээр. Иволгын аймагай ажалшад эхэ ороноо хамгаалагшадтаа бэлэг болгон 200 паар валенка. 127 телогрейкэ. 64 хубэнтэй үмдэ. 23 полушубка. 18 дэгэл, 1000 гаран паар бээлэй. бадрья. 900 шахуу хониной элдэгдэһэн ба элдэгдээгүй арһан гэхэ мэтые бэлэглээд байна. Энээнһээ гадна. 2541 түхэриг сэбэр мүнгөөр суглуулагдаа.

Саянтын сомоной «Оголошахим» колхозой гэрэй эзэн эхэнэрнүүд 250 гаран килограмм ноohоор баарья ба оймһо нэхэжэ байна. Мүн энэ колхоз болбол 30 гаран шэнэ телогрейкэ. хэдэн зуугаад баарья. бээлэй, малгай, валенка үгөө.

Гэхэтэй хамта, зарим колхозууд энэ шухала хэрэгтэ тон хайша хэрэгээр ханданад. Жэшээлхэдэ. «Красный Пахарь» колхоз минд 8 килограмм ноohо. 6 паар баарья. 7 хониной арһа үгөөд ба хизаарлаһан байха юм. Энэ шухала хэрэгтэ тус колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Макаров тон ханамжагүйгөөр хандажа, ёһотой большевистскэ хүтэлбэреэр хангаагүй болоно.

Тэрэшэлэн спиртзаводой коллективэй хүдэлмэришэд ба албахаагшад дулаан хубсаһа бэлэглэлгэдэ бүгэдэ хабаадаагүй байһаар. Гадна. заводой директор ба партийна комитедэй секретариин уялгые дүүргэгшэ нүхэр Ламбаев мүнөө хүртэр нэтэшье хубсаһа бэлэглээгүй байха юм.

* * *

Мухар-Шэбэрэй аймагай колхозууд дулаан хубсаһа бэлэглэлгэдэ угаа ехэ эдибхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Сутайн сомоной Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо түрүү ябана. Энэ артелиин бэлэглэһэн—валенка. даха. дэгэл, телогрейкэ. хубэнтэй үмдэн, свитер. малгай. бээлэй гэхэ мэтэнүүдынь тон шэнэнүүд ба шанар һайнтай. Мүн энэ сомоной Молотовой нэрэмжэтэ артель 20 гаран паар валенка. гурбан шэнэ даха. 11 дэгэл, 40 хониной арһа. 16 фуфайка тушаагаад байна. Энэ колхозой эмэгтэйнүүд хониной ноohоор хэдэн олон баарья ба оймһо оёжо бэлэглэбэд.

Ново-Заганай сельсоведэй «Красный Заган» ба Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд улаанармеецүүдтэ валенка даруулжа бэлэглэхын тула 2 центнерһээ дээшэ ноohо тушааба.

* * *

Хэжэнгын аймагай ажалшад Улаан Армиингаа боецүүдтэ хамта 7 центнер ноohо. 500 гаран хониной арһа. 150 паар валенка. 120 фуфайка. 110 метр буд, 1400 гаран паар баарья. оймһо. бээлэй. 20 даха гэхэ мэтые бэлэглээд байна.

Дэдэ-Хэжэнгын сомоной «Майн 1» колхозой членууд дулаан хубсаһа бэлэглэлгэдэ баранда хабаадалсажа тон һайн сула бэлэгүүдые—даха. телогрейкэ. полушубка. валенка гэхэ мэтые үгөө.

Гэбэшье. Дэдэ-Худанай сомоной Тельманэй нэрэмжэтэ артелиинхид гэгдэжэ ябахаһаа гадна. бэлэглэһэн хубсаһаяа мүнөө хүртэр туршаагаадүй байһаар.

Гүрэнэй шухала удхашанартай гайхамшаг хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаһан зарим эмхи зургаануудай, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ тэсэшэгүй ябадалаа ойрын удэрнүүдтэ усадхаха ёһотой.

ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛГЫН АГУУЕХЭ ДАЙНАЙ ФРОНТНУУД ДЭЭРЭ

Гэнэдхээжэ ороһон атакын амжалта

БАРУУН-ХОЙТО ЗҮГ. (ТАСС-эй Спецкорр). Һүни «Норд СС» гэжэ сагаанфинскэ дивизиин 7-хи полкын группа манай ара талада нэбтэржэ, Улаан Армиин частиин штабта орохо гэжэ һэдэбэ. Тэрэ группада миномет, станково ба гар пулемет, танкда эсэргүү зэбсэгтэй гурбан зуу шахуу фашистнууд байгаа. Харгыдаа сагаанфиннүүд госпиталь бута сохёод, ой уруу ороо.

Манай командовани ара таладаа фашистска группын бии болоһоной мэдээсэл абаад, ахалагша лейтенант Ладутькогой подразделенидэ сагаанфиннүүдые бута сохихо гэжэ захиралта үгэбэ. Командир Ладутько ба комиссар Ворона хадаа 150 боецые абажа гараад, дайсаниие оложо гурбан хажуураань тойрон, фашистнуудые мүрдэбэ. Ойн талмайда советскэ сэрэгүүдэй подразделени болбол ара үбэргүй зэбсэгтэй дайсаниие атакалан оробо. Гэнэдхэжэ ороһон атакань амжалтые шиидхээ. Фашистнууд талмай дээрэ зуу гаран үхэһэн ба шархатаһан хүнөө орхижо, амиды үлэгшэдынь намаг соогуур тэрьедэн ошобо. Байлдаанай болоһон газарта 2 миномет, 6 станково ба гар пулемет, танк буулгадаг 5 үхэр буу, 9 автомат, 5000 шахуу патрон дайсан орхиһон байна.

НЕМЕЦКЭ ЗАПАСНА БАТАЛЬОНОЙ СОЛДАДАЙ БЭШЭГ

БАРУУН ХОЙТО ЗҮГ, (ТАСС). Немецкэ алуулшаһан солдат Эрнест Клейн гэгшынь карман соо запасна батальоной солдат аад тэрэнэй аха Эрих гэгшын Трир городһоо бэшэһэн бэшэг байбэ.

«Намайешье мүн сэрэгтэ татаа һэн,—гэжэ Эрих Клейн бэшэнэ. Баруун зүгэй батальондо байнаб. Ехэ хүшэр хүндэ албан байна. Һүниндөөшье унтаха болоо һаа, би ехэл ханаха байгааб. Дайсанай самоледнөө хоргодохоё, погреб соо ороһоор 8 хоноообди. 1908 ба 1910 онуудта түрэһэн 59 хүн манай батальоной нэгэдэхи рото соо бии. Үлэгшэ солдадуудынь 2 жэл болоод татагдаха ёһотой байһан залуушууд юм. Иимэ байдалда байнхаар, боожо үхөө һаа дээрэ гэжэ мэдэһэнээ би мэдэрхэ ёһотойб. Манай байдалһаа муу юумэ гэжэ байхагүй ёһотой. Шинии аха Эрих».

Фашистнууд солдадуудайнгаа үхӭрые шатаана

БАРУУН-ХОЙТО ЗҮГ, октябриин 7. (ТАСС). Манай газар дэлхэй дээгүүр гитлеровскэ армиин ябаһан зам болбол нэгэхэншье алдар суугүйгөөр үхэлөө олоһон тоо томшогүй олон фашистска могиланнуудаар хушагданхай. Энэ айхабтар зохидгүй тэмдэгүүдээ мүн зоной нюдэнһөө далдалхын тула, зүүн фронтдохи немецкэ армиин үзэһэн айхабтар ехэ хоролтонуудые нюухын тула фашистнууд болбол элдэб арга мэхэ түхеэрдэг байна.

Һаяхан энскэ буудалгын дивизиин бүлэг сапернууд П. тосхоной оршон соо ябаха зуураа, керосин адхуулһан обоо бухал немецкэ ба финскэ солдадуудай үхээр дээрэ орошоһон байна. Советскэ разведчигуудай нэгэ хэдэн хоноһон хойно дахин энэ тала дээрэ ерэхэдэнь тэдэ үхӭрэнүүдээ булгыень шатаажархиһан байгаа һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гражданска дайнай алдарта герой В. И. Чапаевай хүбүүн—капитан А. В. Чапаев. П. Игнэтенкын фото (ТАСС).

Немецкэ ба финскэ солдадууд армиһаа тэрьедэжэ байна

ДАЙЛАЛДАЖА БАЙГАА АРМИ, октябриин 7. (ТАСС). Улаан Армиин частьнуудай буляан абажа гартаа оруулһан документнүүд ба плендэ ороһон немецкэ ба финскэ солдадуудай хэлэһэн үгэнүүд болбол титлеровско-маннергеймскэ армиин зориг хүсэлэй ехээр муудажа, мохоорон нугаржа байһаниие тон эли тодоор гэршэлнэ. Улаан Армитай тулаалдажа байһан энэ дайнай бүхы хатуу шалга бэрхэшээлнүүдые амталһан ба үлэсхэлэндэ нэрбэгдэһэн финскэ ба немецкэ солдадуудаа дайлалдахаяа арсадаг болоншхой.

Хойто фронтдо дайлалдажа байгаа манай частьнуудта үдэрһөө үдэр бүри хэдэн арбаад финскэ ба немецкэ солдат ба офицернүүд плендэ ородог байна. Һүүлшын неделинүүд соо ман тээшэ тэрьедэжэ орохо ябадал айхабтараар олошороо. Немец ба финнүүд бүлэг бүлэгөөрөө, һүрэг һүрэгөөрөө буу зэбсэгээ хаяжа ман тээшэ, советскэ тала тээшэ ородог байха юм.

Сентябриин 18 ба 19-дэ һаяхан фронтдо асарагдаһан нэгэ батальон соӧноо 51 солдат ман тээшэ ороһон байна. Тиихэдээ тэдэнэй дылэнхидынь буу зэбсэг ба һомо хэрэгсэлнүүдээ бэедээ абажа ман тээшэ ороһон байна.

Тиитэжэ орогшод болбол немецкэ фашистнууд ба өөрынгөө эхэ ороние нацистнуудта худалдаһан шюцкоровецүүдэй үрдаһаа эрид шэнгаар тулалдаха һанал хүсэлөө нэгэн дуутаар мэдүүлһэн байха юм.

Хойто фронтын мүн энэ участотта үшөө 47 финскэ солдадууд Улаан Армида һайн дурзараа плендэ ороһон байна. Тиихэдээ, хэдэн зуун манай нүхэд мантай хамта плендэ орохо дуратай байбашье ара бэеһээ буудуулжа алуулхаһаа айна. Тэдэнэр хадаа фронтын линиие амгаланаар дабаба гэжэ бидэниие мэдэмсээрээ тэрэ дары буу зэбсэгээ хаяад манай хойноһоо дахажа ерэхэ байха гэжэ мэдүүлһэн байна.

«Хэрбээ манай полк соо мүнөө үедэ нэгэхэншье шэн зоригтой хүн олдожо, солдадуудые оройлон дахуулаа һаань, манай ябаһан полк болбол бүхы дээрээ буу зэбсэгээ хаяжа фронт дээрэһээ ябашаха хүсэлөнтэй байха юм. Улаан Армида өсэргүү байлдаануудые саашадаа үргэлжлөө һаа бидэнэр заабол үхэлөө олохо байһанаа һайн мэдэнэбди»,—гэжэ финскэ армиһаа тэрьедэжэ ерэһэн солдат Койвуло хэлэһэн байна. Энээн дээрэһээ мэдэхэдэ финскэ армиин дунда дайнда эсэргүү һанал бодол ехээр дэлгэрэнхэй байһан болоно.

Немецүүдэйшье тэрьедэжэ ман тээшэ орохо ябадал һүүлшын неделинүүд соо нилээд олошорһон байха юм. Хойто фронтдо бүлэг бүлэг немецкэ солдадууд Улаан Армиин частьнуудта үдэр бүри плендэ орожо байдаг. Фронтын участогуудай нэгэндэ ябган сэрэгэй 388-дахи полкын 21 немецкэ солдат батальонойнгоо командир ахалагша лейтенант Борцелебен гэгшэеэ хүсөөрөө баллажа сагаан пулаад намилэуулуулһан байна, тиитэнэйнгээ һүүлээр тэрэ лейтенантаяа барижа хулеэд, бэетээ абаад булгадаа советскэ территори уруу тэрьедэжэ ерэһэн байна. Эдэ тэрьедэжэ ерэгшэдэй дылэнхидынь центральна Германиин ажаүйлэдбэриин худэлмэришэд ябаһанаа резервын сэрэгтэ татагдаһан хүнүүд байба. Тэдэн бүхэндэ советскэ листовконууд ябаһан байна, зарьманиинь хоёр гурбан листовкые бэедээ хадагалжа ябаһан байха юм.

Солдат Фешрат гэгшэ немецкэ армида хандаһан бэшэгые нүхэдэйнгөө нэрэһээ бэшэнэн байна. Тэрэ бэшэг соогоо ородой . хатуу шанга үбэлэй эрхэ байдал соо болохо байлдаануудай туйлай ехэ бэрхэшээлнүүдые мэдэрэл түгэлдэрөөр сэгнэжэ хэлэһэн ба немецкэ фашистска армиин үни удаан болонгүй хосорон үхэхэ байһаниие хэлэһэн, мүн Советскэ Союзай урдаһаа дайлалдаха ябуулганнуудаа зогсоохые нүхэдөө уриһан байха юм.

Мурманска зүгтэ немецүүдэй операци бута сохигдобо

БАРУУН-ХОЙТО ЗҮГ, (ТАСС). Дайсан болбол Мурманскын райондо хоёр полкоороо Лица мүрэниие гаталаад, тэрээнэй зүүн эрьедэнь тогтоһон байгаа. Немецко-фашистска сэрэгүүд тэндэһээ Мурманск городто добтолхые һэдэһэн байна.

Энскэ часть болбол хүсэтэ сохилтоороо дайсанай полкнуудые хяа сохихо гэһэн даабари абаба. Улаанармейскэ подразделенинүүд дайсаниие бэһэлэн хүреэлээд айхабтар шанга сохилтонуудые хээ. Зүг бүхэнһөө хүреэлэгдэһэн, мүрэнһөө таһалагдаһан дайсан болбол туйлай ехэ гээлтэ үзэһэн байгаа. Советскэ артиллериин, меномедуудай, буу ба пулемедуудай хүсэтэ буудалганууд болбол немецко-фашистска сэрэгүүдые бэхижэн тогтоһон газарһаань гаргажа, үһанай гарса тээшэ сухариха баатай болгоо. Хэдэн зуугаад немецкэ солдат ба офицернүүд үһанда шэнгэжэ, бэшэнүүдынь советскэ буушадай мэргэн буудалгаһаа үхэжэ хосорһон байна.

Энэ ябуулгын үедэ 138 ба 139-дэхи хадын-етерскэ немецкэ полкнуудтон ехэ гээлтэнүүдые үзэбэ. 139-дэхи полк барандаа шахуу бута сохигдожо, мүн тэрээнэй штабынь хяа сохигдоһон байха юм. Манайхинай гарта немецкэ командованиин онсо шухала нюуса документнүүд ороо.

Дайсан болбол 1500 гаран хүнүүдээ алуулжа, хэдэн мянган хүнүүдээ шархатуулжа гээбэ. Манай частьнууд болбол Лица мүрэнэй зүүн эрьеые фашистнуудһаа бүри мүһэн сэбэрлэжэ, баян ехэ трофейнүүдые барижа абаа.

Баранников.

Пленнигүүдые зэрлиг муухайгаар доромжолно

БАРУУН ЗҮГ, октябриин 6. (ТАСС). Немецүүдээр саг зуурга эзэлэгдэһэн районуудһаа тэрьелэн гараһан нютагуудай ажаһуугшад болбол плендэ абаһан улаанармеецүүдые фашистнуудай зэрлиг муухайгаар зобоожо туляажа, һүртэ бүдүүлигээр хюдажа байһан тухайда хөөрэнэ. Немецүүдээр Д. городто эмхидхэгдэһэн концлагерьта тэнсахан лэ улаанармеецүүд байна бэшэ, харин 16-һаа 60 наһа хүртэр тэндэхи нютагай эрэгтэйшүүд хаагдаһан байна. Амгалан ажаһуугшад болбол германска командованиин тусхай приказаар тэдэ сэрэгэй пленнигүүд гэжэ сонсохогдонхой. Тус городтохи концлагерь багахан территори дээрэ байгуулагдаһан ба проволкоор хорёологдоһон байха юм. Сэрэгэй бухы пленнигүүд болбол муухай ба хүйтэн сарайнууд соо байнад. Дурсагдаһан сарайнуудта уборношье үгы ба хушалтань дуһаалжа байдаг. Пленнигүүд газар дээрэ нюсэгээр унтана, тэдэнэрэй бухы хубсаһые немецүүд буляан абаа.

Смоленскэ концлагерьта зобоһон ядаһанһаа, хоохоор байһанһаа тон олон хүн үхэнэ. Немецүүд болбол зэрлиг муухайгаар зобоогдоһон боецүүдые үдэр бүри моридтой хамта тэргэдэ оруулаад, алаха хюдаха заналта доро шулуу ба элэһэ шэрүүлдэг байна. Үбэшэнтэниие саазална.

И. Грибов.
Ф. Жадаев.

АГУУЕХЭ СТАЛИНСКА ВАХТАД

МАЛШАДАЙ ОРОЛДОЛГО

ЗАИГРАЕВО. (Телефоноор абтаба). Манай аймагай колхозууд октябриин 5-һаа малай үбэлжэлгын бэлэдхэлдэ эхилжэ оробо. Түрүү колхозууд мүнөө малайнгаа байрые ба тэжээлые гүйсэд бэлэдхээ.

Дабаатын сомоной «Улаан Эрхирэг» колхоз энэ жэлдэ 100 толгой гахайн багтаха ба 500 хониной дулаан типовой байрануудые барижа дүүргээ. Мүнөө энэ колхозой малынь барандаа дулаан байраар хангагданхай, үбһэ ба силосынь түсэбэй ёһоор хүрэхэ юм. Бухы соломо ба мякинань һүрилэгдэһэн байна.

Дээдэ-Илькын сомоной, Кировэй нэрэмжэтэ колхоз 500 толгой хониной байра шэнээр барижа дүүргээд, хуушан байрануудаа угаажа сагаадажа, заһабарилба. Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл дээрэ малшад угаа оролдосотойгоор ажаллаба.

Мүнөө аймагай партийна ба советскэ организацинуудһаа харюусалгата худэлмэришэд колхозуудта гаража, колхозуудай малай тэжээлэй баланс ба һара һараар гаргашалха үбһэ, соломын календарна түсэбые эохёожо байнад. Фермэнүүд болбол газар тарьялангай бригадануудһаа үбһэ ба соломо тушаан абалгые эхилбэ.

ЕРЖЕНИН. Заиграйн АЗО-гэй ахалагша зоотехник.

Үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэгдээ

Бичурын аймагай колхозууд малай үбэлжэлгын бэлэдхэлые түлэг ябуулжа байна. Мүнөө энэ аймагай олонхи колхозууд үбһэ хуряалгые түсэбөөр үлүүлэн дүүргэһэн ба дулаан байраар хангагданхай.

Дзержинскын ба Куренковой нэрэмжэтэ колхозууд өөһэдынтөө хэрэглэгдэхэ малай тэжээл бэлэдхэжэ, байрануудыень дулаалжа, үбэлжэлгын бэлэдхэлые сүм дүүргэбэ.

Мүн тэрэшэлэн «Искра Ильича» колхоз түсэбэй ёһоор 16700 центнер тэжээл бэлэдхэхэ аад, 17004 центнер ба «Сталинский Путь» колхоз 10650 центнер бэлэдхэхын орондо 11437 центнер бэлэдхэбэ. Мүнөө эдэ колхозуудта малай тэжээл бэлэдхэлгые үргэлжэлһөөр.

* * *

Манай республикын аймагуудай олонхинь силос даралгын түсэбые үлүүлэн дүүргээ.

Октябриин 1-эй мэдээгээр Түнхэнэй аймаг 9828 тонно силос даража, түсэбөө 109.2 процент дүүргэбэ. Кяхтын аймаг 105,5, Заиграйн аймаг 102,1 процент дүүргэһэн байна. Гадна, Кяхтын ба Баргажанай аймагууд үбһэ хуряалгынгаа түсэб холо үлүүлэн дүүргэбэ.

Е. Хепхеев.

УЯЛГАНУУДАА ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭНЭ

Улан-Удын Мяханай Комбинадай худэлмэришэд, инженерно-техническэ худэлмэрилэгшэд ба албахаагшад хадаа Агуулехэ Октябрьска революциин XXIV жэлэй ойн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, урда урдынхиһаа эршэмтэйгээр худэлмэрилэн, үйлэдбэри дээрээ амжалтануудые туйланад.

Консервын цехэй коллектив һайнаар худэлмэрилжэ, үдэрэйнгөө түсэбые хододоо үлүүлэн дүүргэдэг байна. Эндэ эрхим худэлмэринь үльгэр жэшээ харуулдаг стахановецууд ба ударнигууд олон. Жэшээлхэдэ, комсомолец Бахарев болбол даабаряа саг үргэлжэ хоёр ба хоёр хахад дахин дүүргэнэ. Мүн тэрэшэлэн, нүхэр Филиппов гэгшэ ажалдаа коммунистическэ ёһоор хандажа, түсэбөө 150 ба 200 процент эрхим шанартайгаар дүүргэнэ.

Термостадна таһагай худэлмэришэд социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, бэедээ абаһан уялганнуудаа бодото хэрэгээр дүүргэжэ байнад. Стахановецууд ба ударнигууд нүхэд Воробьева, Тархановская гэгшэд үдэр соо хоёр шахуу нормо дүүргэнэ. Комсомолец нүхэр Ивашенко болбол бодото стахановскаар худэлмэрилэн, үдэрэйнгөө түсэбые хододоол 220-ood процент дүүргэнэ.

Стахановецуудай эрхим худэлмэрнинь, үлүү бүтээһэн процент бухэнниинь шуһаша шунахай фашистнуудта шанга сохилто гээшэ.

Цым. Цыденов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Заиграйн аймагай «Улаан Эрхирэг» колхозой овощын ажахые даагша нүхэр Намсарай Цыдыпов.

Ц. Сампиловай зураг.

Ажалай фронт дээрэ

Оронгын машинно-тракторна станциин тракторна бригада Октябриин урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, ажалай фронт дээрэ амжалтануудые харуулна. Трактористнууд бэе-бэеэ социалистическэ мүрысөөндэ уряад агуулехэ Сталинска вахтада бүгэдөөрөө жагсаба.

Таряа хуряалгын дүүрэхэтэй хамта намарай пар хахалалгань эхилээд, шарлажа байһан соломын узуурнууд үдэр бүхэндэ нэлэнхы дээрээ мойһон хара үнгэтэй үтэг боложо байна.

Энэ һарын 2-ой үдэр үглөөнһөө эхилээд трактористка Б. Дымбрыловагай колесно тракторай абяан үдэшэ болтор таһалдабагүй. Нүхэр Дымбрылова гэгшэ өөрынгөө халаан соо 5,7 гектар хахалха нормотой аад, 12,06 гектар шанар һайнтайгаар хахалаа.

„Нүхэр Б. Дымбрыловагай хэһэн худэлмэриие шалгаад үзэхэдэмни, гүнзэгынь хадаа 22 сантиметр, нэгэшье забларгүйгөөр хахалагдаһан байна“,—гэжэ учетчик МТС-тээ ерэжэ дуулгаба.

Трактористка Б. Дымбрыловагай иимэ эрхим рекорд туйлаһан ушарынь хадаа, эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай фронт дээрэ шуһаша фашистнарта хатуу шанга сохилто үгэжэ байһан боецүүдтээл адляар ажалай фронт дээрэ эрхим һайнаар худэлмэрилхэ гэһэн һанал бодолтой байһань болоно.

Тэрэшэлэн 2-дохи бригадын трактористка Дашанимаева гэгшэ нэгэ халаандаа 8,5 гектар хахална. Зургаадугаар бригадын трактористнүхэр Пугачев У-2 трактораар өөрынгөө халаан соо 3,75 хахалха нормотой байһан аад, 6,5 га хахална.

Оронгын МТС-эй директор С. ТАНХАСАЕВ.

ТҮРГЭН Б

Кабанскын айм сельсоведэй ОКДВ колхозой (түрүү Егоров) эбэртэ ма ша нүхэр Халуев доро энэ колхозой малайнгаа байра га ба сэбэрлэлгэ һаалишад өөһэдн центнер үбһэ сэб зуун тонно силос һаяхан фермын һан ногоон соломы хуряажа дүүргэб

Мүн энэ колхо гахайн байрын б хээ байна. Гадна, заһабарилгада х шэрэлгэ дээрэ 16 хозник худэлмэри

Баһа Кировэй хоздо малай үбэ түлэг дундаа ябу Колхозой малынь рэн хангагдаһан рануудай заһабар лэлгэ дээрэ арба нигууд худэлмэри

Красноярска сель 1» колхозой члену үхэрэй байрые г турша соо түргэн дүүргэхэбди гэһэн ба. Энэ гурбан хо бүхы колхознигуу залуугүй худэлмэри ха байна. Аймагай гай барилгын те допьянов тэрэ худ даха юм.

ВТОРУШИН, А

Малайнгаа дулаалжа

Түнхэнэйхидэй у ехэ Сталинска вахт Хэжэнгын аймагай циалистическэ мал даань бүри үргэнөө малаа дулаан байр лан тэжээлэр х ашаг олзые дэш уялганнуудые абаһ

Мүнөө Хэжэнгын шог колхозууд заһабарилга ба сэ лээ. Жэшээлхэдэ, сомоной, Ворошилов колхоз болбол үбһэ силос элбэг ехээр

Мүнөө энэ колхо ба бусад малшад т малнуудай дулаан рилжа ба сэбэрлэжэ үбэлжэлгые энэ һа сүм дүүргэхээр х

Мүн Чесанын со тернын нэрэмжэтэ силос түсэбэй ёһоо жэлэй ургасын со малайнгаа байрые байна. Тэрэшэлэн Кировэй нэрэмжэтэ лай байрын заһаб худэлмэрилиэ.

Хэжэнгын А И.

Калининай нэрэмжэтэ кол үбэлжэлгэдэ бэлэн

Хориин аймагай колхозууд болбол Түнхэнэй аймагай XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой членүүдэй уряагаар агуулехэ Сталинска вахтада жагсаад, 1941 оной худөө ажахын жэлые амжалтатай дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байнад.

Мүнөө аймаг доторхи колхозуудта газар тарьялангай худэлмэриие дүүргэлгын һүүлшын үдэрнүүд ябажа байна. Бухы колхозууд малай үбэлжэлгын бэлэдхэлые эхилжэ, мүн түрүү колхозууд дүүргэжэшье байна. Жэшээлхэдэ, Дээдэ Курбын сомоной, Калининай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Чимитов) болбол малайнгаа үбэлжэлгын бэлэдхэлые сүм дүүргээ. Энэ колхозой МТФ-е даагша нүхэр Батуевай үүсхэлээр фермэнүүд дээрэ худэлмэрилдэг колхознигууд ба колхозницануудтомо үхэрэй ба тугалай байха байрые заһабарилжа, ба сагаадажа дүүргэбэ. Тус колхоз энэ жэлдэ хэрэглэгдэхэ тэжээлээр хангагданхай.

Кульска сомсоведэй „Родник“ колхоз болбол үнгэрэгшэ жэлдэ 9000 центнер үбһэ хуряажа, малаа тэжээлээр лүүрэн хангаһан байгаа. Тиигээд мүнөө жэлдэ 2300 хуряаһан байна жэлдэ нэгэ овч мын худэлмэри шэнэ гэр барижа

1940 ондо ан хеэ эмхидхэгдэн хоорондын бари болбол ашаг тө Июнь һараһаа э хоёр бригада б 4 байра, гахайн хамта 16 шэнэ дые хэжэ дүү үшөө 10 байр дүүргэхэ ёһотой бригадань Тарб соведэй, „Гиг овощь хадагал барижа дүүргээ лай дулаан бай дүүргүүтэй байн гадань Ашанг Чапаевай нэрэм хониной байра лээ. Энэ хоёр бри 26 дархашуул х эдэнэрэй олонхи нормые үлүүл Хойто жэлдэ э худэлмэриие гүй тэйгээр ба эмхи хэ шухала.

Хориин аймаг таһагые даагша П. Ш

Балтийска морягууд добтолжо ябанад

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Балтийска морягуудай Нена-шевай командалдаг отряд болбол Ленинградай хажууда баатар зоригтойгоор тулалдана. Һаяхан түс отряд болбол энскэ улаанармейскэ частьтай хамта Н. мүрэниие таталан гараад, немецүүдтэй туйлай шангаар тулалдаһан байна.

Уһанай гарсые буляалдаһан байлдаанда взводой командир Матвеев ба улаанфлотец Сидоров гэгшэд айхабтар эрэлхэг ба хатуу зоригтойгоо харуулаа. Миномет ехэ шанга буудалгын болһоор байтар эдэнэр болбол добтолжо байһан морягуудай хойноһоо байлдаанай хэрэгсэлнүүдые шадамар түргэнөөр уһа гэталуулан гаргэба. Матвеев болбол ехээр шархатаһан мүртөө дазбаряа дүүргээгүйдээ өөрынгөө пунктһаа гаража ошоогүй.

Роевой гэгшын подразделени болбол мүрэнэй урда эрьедэ түргэн гараад, эршэмтэй атакаараа немецүүдэй һахюулшадые үгы хэбэ. Морягуудые артиллери дэмжэбэ. Тиигээд подразделени болбол алхаха бүридөө дайсаниие түри түриһөөр эрьеһээн холодхооһон байна. Үглөөгүүрынь мадайхид немецүүдэй фронт тыл хоёрые холбоһон түмэр замые эзэлэн абаа.

Байлдаан түлөг шангадаа... фашистнууд бүхы хүсөөрөө добтолгые һаатуулан зогсоохо гэжэ һэдэнэ. Үдэрэй тэн багта 21 Мессершмитт ниидэн манай окопуудтэ ерэд, зуугаад бомбо хаяба, морягуудые пулемедоор буудаба. Балтиецууд дайсанай агаарай шанга добтолгые хатуугаар тэсэбэ. Добтолтынгоо һүүлээр немецүүд танкнуудаа табиба. Теэд тэрээнһээнь баһал үрэ гараагүй. Харин манай артиллери мэргэн буудалгаараа фашистска машиннуудай хахадһаань ехэнхиие жагсаалһаань таргаа.

Хүн зонтой Н. пунктын түлөө хатуу шанга тулалдаан болоо. Немецүүд шэнэ резервэнүүдээ татан асарамсааараа артиллерийскэ ба минометно хүсэтэ буудалганнуудые хэбэ. Политрук Уваров түрүүтэйгээр манай морягуудайхаяа мэдэхэгүйгөөр атакада оробо. Немецүүд тэрээндэнь тэсэнгүй сухариха баатай болоһон байгаа. Тиибэшье һаа, зарим фашистнуудынь шулуун нүүрһэн эстакадын саагуур бэеэ далдалаад үшөө тулалдахаар һэдэбэ. Хам орон байлдажа, манай морягуудай заримуудынь жадаараа хадхажа, заримуудынь буугайнгаа хүрэөөр сохижо, заримуудынь ташуур буугаар буудан тулалдаба. Политрук Уваров өөрынгөө автомадзар үсөөн бэшэ фашистнуудые ба мүн тэрэ тоодо нэгэ офицерые үгы хэбэ. Пулеметчик-улаанфлотец Тарасов гэгшэ 3 автоматчигые үгы хэжэ, тэдэнэй буу зэбсэг ба документнүүдыень гартаа оруулаа.

3-дахи рангын интендант орденто Шипов болбол дайсантай өрэлхэг зоримгойгоор тулалдаба. Санитар-улаанфлотец Козырев, медицинскэ сестра Фадина ба 3-дахи рангын сэрэгэй врач Беккер гэгшэд үхэлэй аюулые тоонгүйгөөр, байлдаанай газарһаа шархатаһан боецүүдые гарган абажажа, тэдэнэртэ перевязка хэжэ, мүрэнэй баруун эрьедэ гаргаба.

Байлдаанда 200 шахуу фашист алагдаһан ба дайсанай олон танк, автомашина, үхэр буу үгы хэгдэбэ.

...Н. мүрэнэй урда эрье дээрэ хатуу шанга байлдаан үшөө үргэлжэлһөөр. Балтийска морягуудулаанармеецүүдтэй хамтаран дайсаниие шэрүүн шангаар хяа һамна сохижо, Ленинградһаа улам саашань түрижэ байна.

Анцелович.

Уран шүлэгнай бомбо, жада болон дайсаниие хамха сохиг лэ!

★ ★ ★

ХОРООР ХАРЮУСАЯ

Хосхал мүрэн
өхээр адхарһан,
Улад зоной
зэмэгүй улаан шуһан
Өнөөй хара тэмээр,
хэнэй гарһаа болооб?
Энэ—фашизм гэдэг
шуһаша галзуу нохойл лэ.
Алуулһан гү,
али амидажа үнаһан
Нилхынгаа хажууда
эхэнь уйлана һахин,
Энэ хэнэй хутагаар
хэндэ хадхуулааб?
Энэ—харшэн бузар
хара алууршан лэ!

Үүсэн талмай
таряалан газар
Ини гэшхүүлбэ
үнэһэн болтор,
Өнөй муухай хүл
хайран газар дэбһээб?
Энэ—үйлын харазлай
үнгын арьяатан лэ!
Городууд, олон
манай тосхонгууд
Галда шатан
утаа бушхинад,
Хэнэй хара үйлэ,
хорото муухай хэрэг бэ?
Энэ—дээрмэшэн,
арядай дайсан лэ.

Ним дайша
Улаан баатарнууд,
Ним шүлэгөөр
урялнаб таанадаа:
Үнэн бүхы
хоро һүйдхэлэйнь түлөө
Хоор харюусыт
хариин дайсанда!
Галзуу нохойе
гамнаха хэрэггүй,
Гангинаса сохин
газарта булыт!
Суранзан һэлмэтнай
сахилан ханхинаг,
Шуһанай түлөө
шуһан арьялаг!
Хатуугаар абаеы
хоро үһөөгөө,
Холо бэшэл
манай илалта!

Д. Дамдинов.

Октябрь

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ЗАЛУУШУУДТА

(Улан-Удын залуушуудай митинг дээрэ уншаһан шүлэг)

Хэнэй шарай жэмэс шэнги улаан бэ,
Хэнэй орой табан хушуута Одон бэ,
Хэнэй нюдэн гал шэнги хурсал бэ,
Хэнэй зүрхэн ган хатуу булад бэ,—
Танда, бурят-монгол минии үетэн,
Танда, эдир залуу халуун наһатан,
Дуугаа битнай уран шангаар татанам,
Вуугаа битнай үргэн тандаа ханданам!

* * *

Харыт тэрэ—хас тамгын хара утаан
Халуун дулаан нангин газарымнай гутаан
Хүнэй шуһан, хүнэй мяхан эдеэтэн
Хүлөөрөө тэндэ совет газар дэбһэнэл.
Манай баяр манай дүрые дэгээдэн
Манай ажал сүлөөе буляахаар һэдэнэл.
Эсэгэ оромнай юунэй түлөө гаргаа юм,
Эсэгэ оромнай юунэй түлөө һургаа юм?
Юунэй түлөө баатараар хүмүүжүүлээ юм,
Мэсэеэ барюулжа мэргэн ябахые һургаа юм?
Бодыт залуушууд, шэрүүн үһөөтэ дайндаа,
Бүргэд ниидэлгээр нэрьен бодыт барандаа!
Дайша моридтоо зандан эмээлээ тохыт,
Дабтамал һэлмэеэ баруун гартаа абыт!
Бодыт, залуушууд нангин үһөөтэ дайндаа,
Һэлмээрээ сахилгаа зуража бодыт барандаа!
Үнэр баян, үзэсхэлэн һайхан гэртэмнай,
Үрэжэл түгэс үргэн уужам газартамнай
Үхэлтэ дайсан үнэнтэ ажалымнай һандарганал,

Үбгэ эсэгэнэрэймнай юреөлтэ газар бузараанал.

Гуламтаяа һахиһан хүгшэн эжыемнай,
Гурбаяа дүхэһэн заахан дүүемнай
Жадаар хадхажа, һабараараа маажажа аланал,

Эгэшэ дүүнэрымнай хүсэрхэн даралан аланал.

Мориндоо мордоол агууехэ араднай,
Бүүргэдээ бодоол бүхы Совет оромнай.
Үһөө хиһаагаа үлэн бузар харшанһаа
Үхэлэй түлөө үхэлөөр тоосон абахаяа
Хойто мүльһэн далайһаа, Кавказай аршаанһаа

Хурса мэргэн хүбүүд басагад бодоол,
Дуулана гүт—дуута булад Шубуудаа.
Дуралыт тэрэ Сталинска бүргэд Геройдоо.
Дуулана гүт—хэрэм шэнги танкнуудаа,
Дуулгын оройгоор хүнхинөөшэ ехэ буунуудаа.

Баатар солото Улаан Армиин хүсэн
Бүмбэрсэг дэлхэйе зэдэлгэн байнал нэрьен.
Бэлэдыт ушөө энэ хүсэеэ арбижаан,
Бидэ илахабди, манай хэрэг үнэнтэ!
Мүнөө үеын Лойр-хара Лобсоголдой—
Мүльһэн сэбдэг Гитлерые шоройдо булаад,
Галзуу дээрмэшэдыень һалхинда хиидхэхэдэмнай

Газар тэнгэридэ гансахан гэрэл туяархал.
Бодыт, залуушууд, Гэсэрэй зүрхэ зүрхэлжэ,
Дэлиит, залуушууд, Гэсэрэй номо һаадагые.
Дарлагдаһан хамаг арадта эрхэ сүлөөень
Дутуугүйгөөр үгэжэ, илаад бидэ байхадаа
Дариин утаа шэнгээһэн хүдэр гараараа
Баярай төөлэй барижа жаргаһан һуухалди,
Басагад, хүбүүд, хурим түрээе хэхэлди,
Жабхаланта дуугаа, хуур лимбэеэ татахалди!

* * *

Хэнэй хонгёо дуута энеэдэн хүхюун бэ,
Хэнэй тангариг, хэнэй ажал арюун бэ,
Хэнэй зориг Байгалай долгин шэнгиб,
Хэнэй шүрбэһэн Саянай нюрган шэнгиб,—
Тэдэнэй зүгһөө баатар Улаан Армидаа
Тэдэнэй зүгһөө халуун мэндэмар хүргэнэм!

Цэдэн Галсанов.

ДАЙСАНДА ҮХЭЛ

Манай үхибүүд,
үбгэд хүгшэдые
шуһан соо
Манхан фашистнууд
оймуулжа хэзээш
шадахагүйл.
Хаанашье, агаарташье,
Балтиншье уһан соо
Хатуу сохилтымнай эршэ
зориг һуладахагүйл.

* * *

Һүрээтэ үдэрнүүдэй
гал дүлэн
бадаржа
„Һүрхэй“ дайсанай
һүүлшын аминда
хүрэнэ.
Галзуу нохой шэнгеөр
нютагымнай борожо
Гахай хоншоороо маная
садта дүрэнэ.

* * *

Кремлиин оройһоо
сүлөөтэ Алтай
хүртэр,
Колымын хүйтэнһөө
Саянай орой хүртэр
Дабхар гүнзэгы арадай
нангин далайһаа
—Дайсанда үхэл!—гэһэн
долгин эбхэрээ.

* * *

Сталинска вахтада
агуу араднай
бодожо,
Үбгэн залуугүй
илалтаяа дабтан
шэрээнэ.
Шэрүүн үһөөгөө шэрүүнөөр
абахаяа зорижо,
Шэрүүн дайсанаа буталан
нязалан хэһээнэ.

* * *

Тунгалаг газартамнай
хүлөөл табиһан
нохосые
Туулган мүндэрөөр
тулан бута
сохихоор
Алдарта ехэ Ленинграднай
бодобо,
Аглаг һайхан Одессын арад
бодобо.

Виктор Воронков.

Радио-Николай оршуулба

Ленинскэ комсомол

Ний шарлаһан
Ниан хүйтэн соошье,
Ний шатаамаар
Нуугяа үдэртөөшье
Ниялгаан бүүнуудшни
Ниа абяан суурнатана,
Ниинскэ комсомол.
Нагэн агаарташье,
Нүхэ далайдашье,
Ний шулуун хангайдашье,
Нуро түнзэгыдэшье,
Нүдэрые түйлажа
Нюун ябанаш,
Ниинскэ комсомол.
Нуржа
Нитэ нюдөөрөө
Ний дэлхэйе
Нүжэ шэртэжэ,
Ний баялиг нюусанууды
Ний түрүүн шэнжэлнэш,
Ниинскэ комсомол!
Нарайеыш,
Сээжэ зүрхыш толоруулжа,
Улаан Тугта
Хоёр орден энгэртэшни
Ошо дүлөөр сасаржа,
Гэрэлтэ одоор яларна,
Ленинскэ комсомол!
Эхэ орондомнай аһаһан
Эзэрхэт алуурша дайсан
Галзуу фашист Гитлерые
Хабатай дорюунаар сохижо.
Эхэ оронһоо сүлөөлхэш
Энхэ дэлхэйһээ һүнөөхэш,
Ленинскэ комсомол!
Манай агууехэ вождь
Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинай
Эрхим шабинь байнаш!
Манай коммунис партиин
Эрхим дүүнь гээшэш,
Ленинскэ комсомол!

Ц. Зарбуев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сапернууд. Ленинградые героическа хамгаалагшад.

Б. Уткинай фото (ТАСС).

Һэргэг ябая

Улаан Сэрэг,
Улаан Флот
Урялгүй айлшадаа
Угтажа гараа,
Туулгаан аадар
Толгойдонь буулгажа
Һаридаг һанаагынь
Отторгой ухаагынь
шомторуулба.
Һогтуушуул галзуурба.
Галзуушуул ганирба.
Һуртэй баян Орондом
Һүрэгшэд,
Аһалгүй Улаан Сэрэгтэ
Аһагшад —
Яраһан, ягшаһан бэеынгээ
Яһые
Оронойм үргэн хээртэ
Орхихо.
Солото, нэрэтэ манай
Совет
Зүрхөөршье, зөөрөөршье бүри
Зүдэрхэгүй.
Совет засагаймнай толгой—
Сталин!
Сэрэг-армиимнай толгой
Сталин!
Сталинтаяа илаа һэмди,
Иланабди,
Илахабди!
Дэлхэйн хара хүсые
Дэлбэ һамна сохихобди.
булихабди,
булахэбди!
Оронойм хушэн ехэ:
Оронойм олон яһатан
Баран нэгэ нэгэдэмэл
Бата эбтэй, шэрээмэл.
Үлэн хомхой фашистнар
Үшөөшье мүнөө хабатай
Хорон мэхэтэй, жэгтэйл,
Ходо һэргэг ябая!
Аюулта дайнай үедэ
Ажалай фронт дээрэ
Түргөөр һайнаар хүдэлэе.
Түсэбөө гүйсэд дүүргэе!

Д. Мадасон.

Валентин Катаев

Фронтһоо ябаһан солдат

(Пьесэһээ отрывок)

Семен!
—Эжы! Эндэ гүш?
гэешэб эдэшни?
—Бараг даа, хүбүүмни.
хүл дээрээ торолдо-
би.
—Германска штаб
Тэдэ германска офи-
хайшаа орооб?
Церковь уруу ороо.
—Микола, тылээ шан-
ри. Зай, бурхан үр-
хэрээһэлэн мүргөөд
гэнтэ Сониие хара-
).
(Хашхаран) Сонька!
—Семен! (Гүйжэ ошо-
). Баталһан минии
хамни!
—Байзал даа! Бү
Энэ бээрээ улицада
Миколын байгааша
уу гүйжэ ошо. (Грана-
далайна) Ойлго наа-
ралдашобош.
ен бомбо хаяба).
—Гүйгыш наашаа!
—Тылээ шангаар ба-
, бээе абара!... (Ха-
ааһаань гайдамагууд
Семен Микола хоёрые
)
—Семен, зугадыш түр-
—Гарымни бү муш-
рдөө, хухалхатнайл.
ан, бажуулдаан бо-
Семен! Хүбүүмни.
йна гээшэб шамайем?
аһана).
йдамак эхэдэнь буу-
гайнгаа хүрзөөр далайба).
Сохииш даа! Сохи! Хүгшэд
һамгадтаал хүрэхэ дайшад
байнат даа. (Гайдамак сохи-
жорхибо).

Семен—Эжы! (Ткаченко
ороно. Семен Микола хоёрые
гайдамагууд хүлеэд хажуу
тээшэнь хаяна)

Ткаченко—һөөй, хүбүүд,
хэм тэндэ! Носилка асарыт.
Үндэр түрэлтэ ноён ротмистр
Клембовский толгойгоо шар-
хатаа. Ши, Сонька, ойлгожол
байгаарай.

Фон-Бирхов — (Церковьһээ
гаража ябаад) Эдэ гү. (Поле-
вой сумка дээрэ саарһа табиж
түргэнөөр бэшээд, хамта
гараһан түрүүшын гайдамаг-
та тэрээнээ үгөөд гарашана).
(Церковь соohоо шархатаһан
немецүүдые гаргажа байна)

Гайдамак (Микола Семен
хоёрто) Приговор соносхогдо-
хонь. „Таряашан Семен Кот-
ко ба таряашан Николай Ива-
сенко гэгшэд буудагдан алаг-
дахаар толгойн саазада орохо
гэжэ шиидхэгдэбэ. Шиидхэ-
бэриие энэ сагтаа олоной нюд-
эн дээрэ талмайда гүйсэд-
хэлтэ хэхэ.“

Дүүрээ. (Церковь соohоо
Клембовские носилкаар тээ-
жэ гаргана).

Ткаченко—Таража арилагты!
(Гайдамагууд талмай дээрэ-
һээ зониие үлдэн сэбэрлэнэ).

Микола—(Семендо) Зай,
мүнөө болоходо би шамһаа
асууха ушартай болоод бай-
нам,—һүнэһэншни үшөө бээ-
дэш бии зандаа гээшэ гү,
али үгы гү?

Семен—һүнэһэмни аяар ар-
бан дүрбэдэхи онhоо хойшо
газаашаа гаража арилһан юм.

Микола—Миниихи үшөө
байһаар. Ай, бурхан зайлуул
даа! Бурхан! Мүнөөдэр на-
майе германска һомон алда-
хагүй юм гэжэ һаяхан үнгэ-
рөөшэ недели соо таажа мэ-
дээ һаал би! (Уйлана)

Семен—Цыть! Улад зон ша-
майе бү хараһай.

(Ткаченко орожо ерэнэ),

Ткаченко—Юундэ гуни-
раабши, Котко? Хэлэхэ юумэ-
еэ яарыш даа, сагшни бага
үлөөд байна. (Пауза) Һүүл-
шыншни часта би шамайе,
Котко, хайралдаһамни хүрэнэ.

Семен—Мориие шоно хай-
ралжа мухар һүүл лэ үлөө-
гөө юм. Танай хайра намда
хэрэггүй. Ерэһэн тээшээ арил
саашаа, һүүлшымни часта
шинии бузар хоншоор нюдэ
амандамни бү харагдаг.

Ткаченко—Эрьюул байнаш
даа, Котко. Эрьюу байһан тэ-
рэ зангаараан мүнөө ши ябган
сэрэгүүдэй урда байжа үгэ-
хэшни ха юм даа.

Микола—Халагни халаг,
гарымни эдэ золигууд хүли-
жэрхёол.

Ткаченко—Ши хүдөөгэйн-
гөө хүдхэ эрьюу зангые мэ-
дэнэгүйш, Котко. Һанааншни
даншье һаа дээгүүр хөөршөө
юм байна. Газар дэлхэй дээ-
рэ байһан бүхы зол жаргаг-
лые нэгэн доро бултыень
абажархихоор һанаа байнаш.
Сэбэрхэн басага харамсаараа
тэрээндэ хуланхай гараа хү-
рэжэ, һооб—альгадаад абаша-
наш. Тэрэ басаганшни баян,
эрдэмтэй хүнэй шинии дээрэ-
хи начальнигай басаган юм,
шамайе дүтэшье үзэхэгүй гэ-
жэ толгой—тогоон соошни бу-
салаагүй. Тиигээд баян клем-
бовскотоной газар, тарган тэ-
нюун малыень харамсаараа тэ-
дээниие хуланхай гараараа,
һооб—альгадаад абшахаш.
Энэ баян газар, тарган тэ-
нюун мал адууһан хадаа хаан
бурхан хоёрой маниие хайрла-
жа дээрэмнай табиһан поме-
щик господин Клембовскын
эбдэршэгүй нангин үмсэ зөө-
ринь юм гэжэ шинии толгой—
тогоон соо ороогүй. Удаань,
Котко, засаг гээшые хараш.
Тэрэ засагта орохоёо һанаа-
шоод өөрынгөө хүйхэрнүүд-
тэй хаатаршан—большеви-
гүүдтэй хамта энэ бурханай
хайралһан засагые буляан
абашахаш. Энэшнил шамайе
эндэ хүргэжэ асарбал даа.
Ухаатай бодолтой хүн һаа
яаха байгааб? Би өөрынгөө
ноёшые хүндэлдэг би. Би хү-
нэй нангин үмсые нюдэнэйн-
гөө сэсэгы мэтээр гамнадаг
би. Теэд би һанаһандаа хү-
рөөб. Ши хүрөөгүйш. Тиигээд
байхадаа би албаяа үнэншөөр
ябуулһанайнгаа түлөө гэгээн
дээдэ сэсэн пан гетман Ско-
ропатскаһаа энэ офицерскэ
погонуудые абааб. Сонькоёо
би дворянин хүндэ хадамна-
хаб, сагай ерэхэдэ өөрөөшье
бурханай харахаар дворянин
болохоб. Ши тиихэдэ хара
нүхэн соо хатажа үмхиржэ,
үхэһэн мал шэнги хосорхош.

Семен—Худал бү шаша,
нохой. Би тэрэ нүхэн соohоо-
шье өөрынгөө зол жаргалай
түлөө бодожо ерэхэб. Бул-
тытнай, бузар золигууд, яһаа-
раа даража алахаб.

(Сэрэгэй бүреэ)

Ткаченко—Сагшни өөртэй
үлөөгүйл даа, Котко, жаал
үлөө. Түрүүшээр намайе хүн-
дэлэгшэ хамнайш, Котко...

Семен—Вот, тиихэдээл
ёнотойл гэгшын эрьюу хүн
болоhон байгааб.

Ткаченко—Тиихэдэшни би-
шье шамайе хүндэлэгшэ һэм,
тиихэдэмни ши дахин хүндэл-
дэг болоо һэнш.

Семен—Тиихэдээ баһал
эрьюу болоhон байгааб.

Ткаченко—Мүнөө бишни ба-
hал хүндэлхэм. Бари, тата
„Месаксуди“ фабрикын там-
хин. (Мүнгэн портсигар һар-
байна)

Семен—Хэрэггүй. Энэ хэлэ-
һэн үгэнүүдэйшни түлөө бу-
заршаһан нюдэндэшни нёл-
божорхихоб, нохой (Ткачен-
кын нюурта нёлбоно)

(Ткаченко эрьелдэжэ пулаа-
даар аршаад Семениие нюур
дундань шаажархина, Сэрэгэй
бүреэ дуугарна. Немецкэ
харуулшад ороно).

Ткаченко—Жагсагты даа,
хани нүхэдни. Талмай дээрэ
үнөөхи тэрэ модондоо ошое.

(Семен Микола хоёр немецкэ
харуулшадай дунда жагсана.
Дээгүүр снаряд шуурна гара-
ба).

Семен—Энэшни манайл, ма-
най ородой гурбан дюймын
лэ. Түрэл буугаймнай һомон.
(Утаар татаһан уляан, тала
хээрһээ зуугаад ондоо абяа-
нууд дуулдана. Пулемет нэгэ
хэды таршаганаба. Ткаченко
тонголзоhоор арилна. Ехэ
мэгдүүтэй немецкэ кавалери-
мскэ команда дуулдана.
Немецкэ штаб байраһаа гүйл-
дэн гарана. Байлдаанай абяа-
нууд. Двор соо байлдаанда
бодоошод орожо ерэнэ. Тэдэ-
нэй дунда винтовко барифан
Фрося ябана).

Фрося—Ой—ё, арайшье гэ-
жэ хүл дээрээ торожо ябанам.
(Семен Микола хоёрто) Хай-
шаа тонилшоноб та юрэдөө?
Улаан Армиин ниилэжэ ерэ-
тэр нэгэ зааха хүлеэжэ ядаат.

Семен—Тайлыш энээниие,
тайлыш!

Фрося—(Шүдөөрөө зангила-
аеен тайлажа ядана) юун
шангаар бузарнуудшни зангы-
даа гээшэб. Шүдэмни диилэнэ-
гүй.

Семен—һэлмээр таһа ото-
лыш.

Фрося—Яагаа мэхэтэйбш
даа. Һүүлдэнь намайе хадам-
да хэншье бү абаг гээ
хаяаш.

Микола—Би абуужам ша-
майе, отолыш түргэн!
(Хүбүүд шуурлдан ябажа
Ткаченкые оруулна)

Зимовий Петрович—Энэт-
най юун гээшэб. Зай, хүн юм
һаа эрьелдээд нюураа зондо
харуулыш даа, шамайе та-
няад һай юумэ хэлэхаалам бэ.
Бидэнэршье шамаяа баруун
тээшэнь гү, али зүүн тээшэнь
ябуулхаяа мэдэжэ абахаб-
ди.

Семен — Эрьелдэншьегүй
сүлөөтэй байхадань болохо,
энэ дагадхатайш бидэ һайн
танил байхабди.

Зимовий Петрович—Шинии
һаналаар болог, юун гэхэб-
ши? Баруун тээшэнь гү, зүүн
тээшэнь гү?
(Ткаченко үбдэг дээрээ ушана).

Ткаченко—Хайрала намай,
Семен. Би гэмтэй бэшэб
энээндэ. Минии наһанай яба-
дал гэмтэй.

Семен— Зүүн тээшээ!
(Ткаченкые туужа гаргана.
Буу үһэрбэ).

* * *

Начдив—(немецкэ офицернүүдтэ
хэлэнэ) Юу, манай хайшан гээд
хөөрэлдэдэгые үшөө таанар мэ-
дэнэгүйт. Хаана ябаһанаа
мартажархёот. Эндэтнай ко-
лони бэшэ, харин Советскэ
Украинабшуу. Агууехэ укра-
инска арад танай сабхиин
һүсы доро хэзээшье орохогүй.
Хэнэйшье сабхи байг—Виль-
гельм, Гинденбург, Люден-
дорфын гү, али үшөө ямар—
нэгэн юнкерэйтнай сабхи байг
—хамаагүй хэзээдэшье дэб-
һүүлхэгүй. Толигүйгөөр шэ-
хэеэ харахагүйт, тэрээн шэн-
ги Украиные үзэхэгүйт.
Хаанашье, хэзээшье манда
хоншоороо шэхээ һаатнай
таанарые сохигшошье һэмди,
сохижошье байнабди, сохи-
хошьебди. (Адьютантдаа) Ноёд
парламантернуудые үдэшэгт-
ыл даа.

(Немецүүд гаража ошоно)
Добтолхо гэжэ захирнам!

(Бүреэ, барабан)

Сафонов — батарей, байл-
даандаа бэлдэ! Хараагаа—
Долоо ноль. Сэхэ харуулаад.
Һомоёо дэмы бү алда, Семен...

Семен (Буугайнгаа хажуу-
һаа) Алдахагүйб.

Начдив — Хүдэлмэришэн—
Таряашанай илагдашагүй
Улаан Арми мандаг... Суха-
рижа байгаа немецкэ дээрмэ-
шэн уруу сэхэ шагаагаад...

Самсонов—Буудагты!

Ц. Галсанов ба А. Шадаев оршуулбад.

Гадаадын корреспондентнүүдэй ээлжээтэ пресс-конференци дээрэ

Октябриин 7-до болоhон гадаадын корреспондентнүүдэй ээлжээтэ пресс-конференци дээрэ Советскэ Информбюорогой начальникэй орологшо нүхэр С. А. Лозовский болбол дооро дурсагдаhан зүйлнүүд тухай мэдүүлбэ:

«Үнгэрэгшэ оной ноябрь сэо болоhон берлинскэ хэлсээнэй үедэ г-н В. М. Молотовой тавиhан условинууд тухай октябриин 3-да Гитлерэй хэлэhэн шэнэ мэдүүлгэнүүдые г-н Лозовский яажа сэгнэхэ байнабта гэhэн бэшэг асуудалые аргентинскэ «Критика» газетын корреспондент г-н Эрнандес гэгшэhээ үсэгэлдэр абаhан байнаб.

Гитлерэй хэлэhэн эдэ шэнэ мэдүүлгэнүүд тухайда нэн түрүүшын үедэ би болбол иигэжэ хэлэхэ байнаб: энэнь хадаа германска арад ба бэшэшье ондоо оронуудтахи олониитын hанаалые hамааруулхын тула, мүн СССР ба тэрээнэй хүршэнүүд хоорондохи харилсааануудые эб эхигүй болгон хеморуулхын тула СССР-тэ добтолжо ороhон үдэрhөө хойшо Гитлер Риббентроп хоёрой тараажа байдаг худал хуурмагуудые мүнөө дахин дабтаhан хэрэг болоно.

1) Финляндиие усадхаха тухай, 2) Румыниие найдуулhан германска гарантинууд болбол мүн СССР-эй урдаhаа эсэргүүтэгэр зорюулагдаhан ябуулгануд бэшэ гү. 3) Болгарида үгэхэ ородуудэй гарантинууд тухай. 4) Дарданеллые булимтаран эзэлжэ абашаха тухай —эдэ дүрбэн асуудалые нүх. Молотов Берлиндэ ошоходоо табиhан байгаа юм гэхэ хэбэртэйгээр Гитлер болбол радиогоороо хамагhаа шангаар хашхархые оролдодог байна.

Үнэн баримтануд хадаа Гитлерэй худал хуурмагые хэлэжэ байhаниие сүм элишэлжэ үгэнэ.

1. Берлинскэ хэлсээнэй боложо байхада «Финляндиие усадхаха тухай» нэгэхэншье үгэ гараhан байгаагүй. байхашье ёhогүй бэлэй. Финляндиие усадхаха тухай асуудал табяа hэн гэжэ мэдүүлхэдээ Гитлер хадаа үнэн болоhон ушарыень далдалаад шал худалые хэлэнэ гээшэ. Үнэндөө, нүх. Молотов болбол тиихэдэ Финляндида оруулагдаад байhан германска сэрэгүүдые гаргуулха тухай оролдоhон байгаа. Германиин талые барижа СССР-эй урдаhаа эсэргүү дайнда оруулхаяа Финляндиие баалахын тула Гитлер болбол сэрэгүүдээ Финляндида оруулаа гэжэ тиихэдэ хада Советскэ правительство тухайлаhай байгаа hэн. Тэрэ байдалые тиигэжэ сэгнэhэниие hүүлдэ болоhон ушарнууд баталhан байна. Гитлер болбол СССР Финляндиг хоёрой хоорондохи харилсаанай улам hайжаржа байбашье сэрэгэйнгээ хүсөөр Финляндиие СССР-эй урдаhаа эсэргүү дайнда оруулжа үнэндөө шадаhан байха юм. Финляндиг болбол гитлеровецүүдэй hабарта бажуулгажа, СССР-ые добтолhон германска фашистнуудай дээрэмдэлгын дайнда хабаадалсан Советскэ Союзай булимтаран орохоёо огтошье hанаагүй байбашье национальна интересүүдтээ зүршэhэн байна. Нүхэр Молотов болбол «Финляндиие усадхаха тухай» хэлээ hэн гэхэдээ Гитлер хадаа үе наhан соогоо худал хуурмагые эрхилжэ ябадаг ёhоороо мүнөөшье нюдэ далдалхын зорилготойгоор шал худалые хэлэжэ байна гээшэ.

2. Гитлер болбол мэдээжэ хара мэхэшэн байhан туладаа Румыниие найдуулhан германска гаранти тухай мүн лэ шал худалые хэлэжэ байна. Гитлер болбол 1939 ондо баталhан советско-германска хэлсээе эбдэжэ мантай зэргэлжэ байгаа орондо, Румынида, үгэhэн «гарантинуудаараа» шалтуулан өөhэдынгөө сэрэгүүдые оруулаад үнэндөө Румыниие булимтаран эзэлhэн байха юм. СССР-тэ добтолго хэхэ плацдарм болгожо Финляндиин территориие бэлэдхэhэн шэнгеэрээ Румыниин территориие мүн тиигэжэ бэлэдхэжэ СССР-эй хилэ шадар сэрэгүүдээ дүтэлүүлhэн Гитлерэй ябуулгые Советскэ правительство болбол харагүй байжа болоогүй. Тиимэ тула иигэжэ элитээр хэлсэгээ эбдэжэ байhанайнь тухайда Советскэ правительство hаналза хандуулангүй байха ёhогүй байгаа бэлэй. Хариин хэблэлнүүдтэ тунхаглаhан гитлеровецүүдэй худал хуурматые элишэлхын тула Румынида ябуулагдаhан германска сэрэгүүдэй тоо тухайда ба ямар зорилготойгоор ябуулагдаhан тухайда советскэ правительство информировалатдаагүй байна гэжэ аяар үнгэрэгшэ оной октябриин 16-да официальна мэдүүлгэ Советскэ правительство тунхаглаhан байгаа. Эдэ бүхэнэй hүүлээршье худал хуурмаг гээшэ хадаа үнэниие илаха хэбэртэйгээр Румыниие найдуулhан гарантинууд тухайдаа Гитлер худал хуурмагаа хэлэжэ үргэлжэлhөөр байха юм. Үгы, тиимэ бэшэ, үнэн юумэ үнэнөөрөө үлэжэ илаха, харин худалшануудай бузархань лабтай.

3. Болгарида үгэхэ ородуудай гарантинууд тухай Гитлер хадаа баhал худалые хэлэжэ байна. Гитлерэй Муссолинитай хамтадаа сэрэгүүдээ оруулжа Румыниие булимтаран эзэлhэнэй удаа дарымүн энээнhээ уридшье Европын диилэнхи хубине булимтаран эзэлээд байхадаа бухы балканска оронуудтахи олониитын hанаалые hамааруулхын тула, мүн СССР ба тэрээнэй хүршэнүүд хоорондохи харилсаануудые эб эхигүй болгон хеморуулхын тула СССР-тэ добтолжо ороhон үдэрhөө хойшо Гитлер Риббентроп хоёрой тараажа байдаг худал хуурмагуудые мүнөө дахин дабтаhан хэрэг болоно.

1) Финляндиие усадхаха тухай, 2) Румыниие найдуулhан германска гарантинууд болбол мүн СССР-эй урдаhаа эсэргүүтэгэр зорюулагдаhан ябуулгануд бэшэ гү. 3) Болгарида үгэхэ ородуудай